

KAMPELA JA OMENAPUU

Olin käyttänyt päiväni alakerran vessan seinien muovisen päällysteen repimiseen. Se oli upeaa. Rajunnäköinen sorkkarauta pureutui seinän ja muovitapetin väliin. Hihojen hirmuvallasta vapautetut käteni repäisivät irti kais-taleen kerrallaan. Olin ensi kertaa vuosiin ilman paitaa, suihkua ja seksiä lukuun ottamatta. Tapetin alta paljastui- vat neitseelliset vanerilevyt. Se oli konkretiaa, olin elossa. Perkeleet pääsivät suustani sorkkaraudan livetessä; olin yl- peä niistä jokaisesta, samoin kuin mahtavasta paukkeesta jonka kerrankin itse aiheutin. Päätin tästä lähin olla nu- risematta muiden nikkarointiäänistä, siellähän oli miehiä viettämässä elämänsä parasta aikaa helvetti soikoon!

”Ja jumala loi miehen”, Kari totesi painellessaan ves- san ohi ulos tupakalle. Se oli hänen tapansa huomioida lumenvalkoisen yläruumiini paidattomuus. Metallimies joka sen kummempaa opettelematta osasi kaikki muutkin kädentaitoja vaativat hommat. Hän korjasi autot, hoiti remontit, laittoi putket kuntoon, teki itse vieheen jolla nappasi tuhdin kalansaaliin. Sellainen mies oli appiukko- ni Kari. Miksi hänellä on sata hyödyllistä taitoa (ja toiset sata joista hän ei vielä edes tiedä) ja minulla ei yhtään?

Onko se reilua millään mittarilla?

Haistakoon paska koko äijä, junttipelle reikäpää remonttireiska saatana.

Kaksi metriä Karin perässä kulki aina Jokkeri, kädentaitomiehiä hänkin. Kesät talvet hän hoiti urheilupuistoa, istui kenttämiehen kopissa pornokalenterin alla, puhui ja kuunteli paskaa. Nyt hän hihitti idolinsa ylivoimaiselle sutkaukselle mennessään tämän perässä tupakille. Harkitsin mukaan menemistä, en jaksanut. Kari kysyisi kuitenkin vasarasta, jonka olin vienyt kotiin. En tiennyt miksi. Tykkäsin vain katsella sitä, tai pidellä silloin tällöin kädessä.

Katsoin torsoani peilistä. Jumala ei luonut miestä, vaan miehiä. Heitä oli kaikenlaisia: lihavia, lihaksikkaita, sopusuhtaisia, hoikkia. Ja riukuja kuten minä.

Me olimme niitä tyyppejä jotka välttivät koulussa kymmeniä liikuntatunteja unohtamalla verkkarit kotiin. Joskus temppu tepsii, joskus liikunnanopettaja patisti meidät saliin farkuissa tai pitkissä kalsareissa. Myöhemmin me poltimme kalpeina tupakkaa, katsoimme tylsiä elokuvia ja halveksuimme kaikkea mikä liikkuu. Nykyään me opiskelimme yliopistolla filosofiaa, kaduimme kaksikymppisen eksistentialismiangstin puuskassa tekemäämme ainevalintaa ja pohdimme, koska olisi oikea aika vaihtaa pitkät tukkamme lyhyisiin, huolettoman sotkuisiin kampauksiin täydennettyinä omaperäisin silmälasikehyksin, koinsyömin puvuntakein ja hillitymmin mielipitein. Kuinka vanhana tarkalleen pitkät hiukset muuttuvat kapinan, rockin ja omaperäisyyden tunnusmerkeistä aikuisen miehen sää-

littäväksi jämähtämiseksi menneisyyteen?

Jännitin hauistani ja mietin oliko se kasvanut vai kuvittelinko vain. Johan tässä on viikko sentään tehty hommia.

”Pistäs Aristoteles piiloon se patti ennenku Jokkeri pelästyy!” Kari oli ilmestynyt takaisin ja käveli ovetto-man työmaani ohi keittiöön päin.

”Se on ruokatauko pian. Toitko muuten sen vasaran jo? Täällä sitä tarvitaan saatana.”

Jokkeri kulki ohi kahden metrin kulkemiseen kuluvan ajan päästä ja hihitti.

Ruoka-aika on remonttipuuhissa päivän kohokohta. Ei haittaa, vaikka pitää syödä roskan ja pölyn keskellä, pas-kaisella pienellä jakkaralla Radio Novan keskيتين hittejä kuunnellen. Ei haittaa, vaikka ruokailukumppaneina on kaksi mulkkua, jotka ihailevat maailmassa eniten tuppi-suisia rallikuskeja ja joiden sanat, eleet ja ruumiinkieli muistuttavat joka hetki siitä, mitä mieltä he ovat turhan-tärkeistä yliopistolaiheliineistä, joihin heidän hoivaviet-tiset tyttärensä kiintyvät vaikka tarjolla olisi loputtomiin isin kaltaisia kunnan miehiä.

Ei haittaa, koska tarjolla on vaivalla ansaittua makkarakeittoa, joka maistuu niin kuin se vain voi työmie-helle maistua. Kauhoin keittoa paperilautaselta suuhuni ja tunsin itseni tukkijätkäksi, joka raivoisan työpäivän jälkeen saa viimein murua rinnan alle ja tilaisuuden is-tahtaa.

Huomasin Karin vilkuilevan minua. Siitä tiesin että se aikoo puhua. Jokkeri lusikoi keittoa raapien välillä

päättään, niin että hilsettä tippui makkaranpalojen päälle kevyeksi parmesaanikerrokseksi.

”Jaaha, se on pian viikko töitä takana. Miltäs se oikea työ maistuu vilosohville?”, Kari oli kysynyt saman kysymyksen eri sanankääntein noin viiteen kertaan viikon aikana.

”Onhan tässä puolensa”, vastasin kuten ennenkin. ”Mukavaa vastapainoa.”

”Juupa juu, niinpä kai. Ei siellä taatelipuun allaakaan aina jaksa istua mietiskelemässä.”

Katselin ulos. Pihalla näkyi hyvin hoidettuja marjapuskia siisteissä riveissä. Keskellä pihaa nökötti omenapuu, joka oli annettu Siirille aikanaan yksivuotislahjaksi. Se ei ollut tehnyt koskaan ainuttakaan omenaa, minkä Siirin perfektionistiäiti koki suureksi tragediaksi ja henkilökohtaiseksi epäonnistumiseksi.

”Mitähän sille meitin Siirille kuuluu?”

Karin kysymys yllätti. Siiri ei ollut niitä aiheita, joista keskenämme puhuimme, jos sellaisia ylipäättään oli. Äiti soitti omituisine uteluineen ja älyttömine ideoineen Siirille monta kertaa viikossa (minullekin hänellä oli usein ideoita valmiina, useimmiten liittyen työnsä kuun), joten yleensä appiukko sai tietonsa häneltä.

”Ei paskempaa. Siellä se makaa kotona”, sanoin kummempia miettimättä.

”Aattelin vaan kun Mirja ei ole saanut sitä kiinni hetken. Kai se töissä on käynyt?”

”On on. Tottakai.”

Kari näytti pohtivan hetken. Sitten hän heitti lauta-

sensa roskapussiin ja nousi. Jokkeri seurasi esimerkkiä.

”Juupa juu”, Kari sanoi.

Revin tapettia pystymättä kunnolla keskittymään. Peräpäätä pakotti. Minulla oli valitettavasti harvinaisen hyvä aineenvaihdunta. Kari ja Jokkeri olivat tässäkin asiassa eri maata: en ollut huomannut heidän käyvän kertaa-kaan viikon aikana jöötillä. Taas yksi taito lisää.

Istuin pöntölle ja tarkastelin seinällä olevaa julistetta kaikista vesiemme kaloista kuvineen ja nimineen. Minusta ne näyttivät kaikki samalta. Minä tiesin kaiken tietämisen arvoisen 1800-luvun saksalaisesta filosofiasta enkä erottanut ahventa siiasta. Ainoa jonka tunnistin oli kampela. Se oli laiha ja omituisen näköinen mulkosilmä, mutta sisältä kultaa, kuten muistin mummolakesien ruokapöydistä. Sympatian lämmin aalto viivähti hetken sisälläni katsoessani kampelaa. Kyllä se siitä kuoma. Minä ymmärrän.

Aloin kirjoittaa tekstiviestiä äidille.

Moi. Täällä sitä ollaan taas remonttihommissa. En opi kalojen nimiä paitsi kampelan. Emme pääse tulemaan huomenna, Siiri makaa kotona.

Nousin ylös ja mietin mitä tehdä. Päätin mennä keittiöön odottamaan hajun laskeutumista. Tunsin itseäni riidanhaluiseksi.

Keittiössä Kari maalasi kattoa ja Jokkeri laittoi parkeettia paikoilleen. Nämä olivat niin sanottuja ykkösluokan remonttihommia. Loput annettiin minulle, jonka Siiri oli lähettänyt apupojaksi jotta poistuisin edes joskus

kotoa. Ei sillä, minä nautin pienistä ja merkityksettömistä hommistani enkä olisi halunnut pätkeäkään enempää vastuuta. Kari huomasi minut vasta minuutin päästä.

”Katos, sekö on tauon paikka taas?”

”Ei sitä viitti paskan hajussa hommailla.”

”Harvat sitä pääseekään ruusun tuoksussa hommia tekemään. Tai no pääsee nämä, mitä nää on, floristit. Siitähän sulle uusi ura urkenis. Kukkakauppias E. Kovalainen!”

Jokkeri päästi pienen hirnahduksen parkettilaattojensa keskeltä. Istuin hiljaa paikallani ja ajattelin kaloja ja omenapuita, jotka eivät koskaan tuottaneet hedelmää. Sisälläni kiehui. Joku lainaiskelmillä uransa luonut laulaja oli taas kuollut, ja radio oli soittanut koko päivän tämän keskinkertaista musiikkia. Kari alkoi hyräillä mukana.

”Oli kyllä hieno mies tuo,” Jokkeri sanoi, kuten koko maa oli toistellut jo pari päivää.

”Hyvä tulkitsija”, Kari lisäsi.

”Voi vittu,” minulta pääsi.

Tila jotenkin tiheni. Oli kuin joku olisi jossakin vääntänyt huoneen tunnelmatermostaatin odottava-asentoon. Olin vanhasta muistista sulkea turpani ja häipyä hommiin. Mutta vitunkos väliä sillä mitä äijä minusta ajattelee. Ei enää. Ei sen jälkeen, mitä Siiri oli hänestä viime aikoina kertonut.

”Kaveri on suomentanut muiden lauluja ja laulaa ne niin päin persettä että sitä luullaan tulkinnaksi.”

Jokkeri nosti päänsä hölmistynyt ilme naamallaan.

Kari laski telansa ja katsoi minua kuin opettaja heikohkon välikommentin heittänyttä kahdeksaluokkalaista.

”Ja mitäs helvettiä tuo tarkoittaa?”

”Miten niin mitä se tarkoittaa, eikö se nyt ole ihan kiitettävän selvästi sanottu.”

Tunsin äkkiä tilanteen olevan hallinnassani, ärtymys kasvoi sisälläni ja jatkoin:

”Tuo mulkvisti ei osaa laulaa!”

Näin epäröinnin Karin katseessa kun hän tuijotti minua. Se myös kuului hänen äänessään, kun hän vastasi:

”Kuules, tiedätkö sinä ollenkaan mitä tuo mies merkitsee Suomen kan...”

”Suomen kansalle vai? Mille helvetin Suomen kansalle? Siis sinä ja muut kuten sinä. Oma sukupolvesi. Vanhat kunnan äijät. Suomi.”

Mietin miten jatkaisin. Samaa Karikin näytti pohdittavan. Hän oli jo päätymässä tulokseen, että en mitenkään, ja avaamassa suutaan, mutta ehätin ensin.

”Siihen kansaan kuuluu muitakin kuule. Mutta heidät suljetaan järjestelmällisesti kaiken ulkopuolelle. Eikä heitä voisi vähempää kiinnostaa joku vanha gubbe joka muistuttaa teitä siitä kun rokki tuli Suomeen.”

Se oli ensimmäinen kerta kun en osannut sanoa mitä Kari tekisi seuraavaksi. Itkisi? Nauraisi? Löisi? Taustalla kuului laulajan valittava ääni. Hänet oli taas petetty rakkauden kavalassa maailmassa. Kari valitsi vähättelevän lähestymistavan.

”Se on kuule aivan turha syyttää muita jos olet jäänyt kaiken ulkopuolelle. Etkä sinä mihinkään ole jää-

nyt. Sinä olet ihan itse jättäytynyt sinne omalla saamat-
tomuudellasi.”

Menetin äkkiä hetkellisen voimantunteeni. Minut valtasi sanoin kuvaamaton lannistuneisuus, kuten niin usein aiemminkin viime aikoina. En kyennyt muodosta-
maan ainuttakaan lausetta, puhumattakaan niiden saat-
tamisesta ilmoille. Käänsin katseeni lattiaan. Kari nosti
telaansa ja jatkoi hommia silmänurkassani. Jokkerin par-
kettipalat alkoivat napsua paikoilleen.

Äkkiä mieleeni tulivat Karin aikaisemmat sanat. Kai se on töissä käynyt? Arveliko Kari että parin vuoden ta-
kaiset tapahtumat olisivat toistuneet? Siiri oli ollut niin
masentunut, ettei kyennyt menemään töihin moneen
kuukauteen. Se oli pahinta mitä Kari tiesi: aikuinen ih-
minen ei käynyt töissä. Ja vielä oma tyttö.

Oikeassahan hän oli arveluineen.

Eikä Siiri ollut ainoa. Olin itsekin kokenut alakulon
jaksoja viime aikoina. Silloin tällöin ne olivat purkautu-
neet kummallisina nyyhkytyskohtauksina, joita en kyen-
nyt hallitsemaan.

Nostin katseeni lattiasta. Silmäni osuivat omenapuu-
hun ja tunsin äkkiä musertavan surun valtaavan koko
ruumiini. Nojasin pääni seinään ja nostin katseeni kat-
toon. Minua väsytti. Minua väsytti aina. Tuntui kuin
pienet ukkelit olisivat sulkeneet ruumiini energiagene-
raattoreita yksi kerrallaan, vääjäämättä. Yritin pitää itse-
ni hereillä heilauttamalla päätä silloin tällöin oikeaan tai
vasempaan, rävyttäen samalla silmäni auki. Ihan koh-
ta nousisin ja menisin töihin ja illalla vaikka uimaan tai

johonkin yliopiston liikuntavuoroon ja Kari saisi vielä nenäänsä joku päivä vähintään verbaalisesti ja Siiri pulpuisi samalla tavalla kuin silloin kun

Silmieni edessä, siinä kohtaa huonetta johon katseeni sattui ensimmäisenä, pyllisteli Jokkeri laattoineen. Muodottomien Lee-farkkujen yläosan ja haaleanvihreän, merkittömän t-paidan alaosan väliin jäi antelias kaistale hohtavan valkoista lihaa, jonka persevako halkoi keskeltä horisontaalisesti.

”Työmiehen hymy”, sanoin jostain syystä ääneen.

”Häh?”, Jokkeri vastasi.

”Ei mitään.”

Jokkeri ei kiinnostanut minua pätkääkään, kusipää-Kari sitäkin enemmän. Käännysin häntä kohti.

”Mitäs vittua sinä sitäpaitsi Siiristä kyselet? Kyllä minä hänestä huolen pidän.”

Kari pudotti – tai heitti – telansa maahan ja katsoi minua ilmeellä, joka oli eräänlainen epäuskon, kyllästyneisyyden ja suuttumuksen cocktail. Hänen äänensä oli outo sekoitus puhetta, kimitystä ja huutoa:

”Mikäs ihme sinulla tänään on, tuollaista älytöntä riidanhaastoa koko aika. Jäikö vaipat...”

”Vaipat vaihtamatta, pylly pyyhkimättä, korvan-taustat pesemättä, joo joo on nuo jo kuultu. Olisikohan jo aika päivittää sanavarastoa kultaseni?”

”Ohhoh, kylläpä sitä ollaan...”

”Ollaan mitä? Haistapa sinä vaimonhakkaaja pitkä, kanoottimainen vittu!”

Kului selkeästi havaittava, muttei mitattavissa oleva hetki. Sitten viha, itsevarmuus, ylipäättään kaikki ilmeet hävisivät Karin kasvoilta. Tai oikeammin ne olivat äkkiä kaikki läsnä, hänen kasvoillaan oli omituinen, hallitsematon ilmesekoitus joka olisi epäilemättä ollut toisessa yhteydessä huvittava. Hänellä ei selvästi ollut ollut aavistustakaan siitä että minä tiesin.

”Mitäs paskaa sinä nyt...”

”Niin, sellainen mies se on se meidän Karppa. Sinä et Jokkeri tainnut tietääkään, millainen tuo on kotona?”

Jokkeri näytti eksyneeltä koiranpennulta, joka avuttomana odotti isäntäänsä pelastamaan, tai ainakin kertomaan mitä tehdä.

Ilma seiso. Minua pyörrytti. Mutta minä jatkoin.

”Ei se ole kyllä mikään ihme ettet tiedä. Karilla on katsos sellainenkin kädentaito, että hän osaa satuttaa jättämättä jälkiä. Helppoja pikku kikkoja. Lyöntejä niihin paikkoihin joita on aina vaatteet peittämässä. Pientä vääntelyä sieltä täältä. Tukasta repiminen on aina hyvä peruskonsti, kunhan maltaa ottaa tarpeeksi ison tukon käteen ettei hiukset irtoa.”

Vedin henkeä. Ikkunalaudalle oli ilmestynyt suuri valkoinen kissa. Se näytti seuraavan surkeaa näytelmäämme kiinnostuneena.

Jokkeri katsoi minuun, Kari maahan.

”Niin, Kari tykkää rankaista. Jos Mirja on viipynyt kaupassa turhan kauan, hän on tietysti ollut nussimassa. Konsertit ja näyttelyt ovat täynnä tilaisuuksia flirttailuun ja huoraukseen, samoin kaupungin lentopallovuoro.

Täytyyhän tuollaisista antaa opetus eikös jeh! Tiesitkösettei Mirja ole käynyt missään töiden ja kaupan lisäksi enää vuosiin? Ehkä muistat, hänhän oli ennen yksi niistä joista puhutaan huvittuneesti että miten ihmeessä joku ehtii tehdä tuon kaiken. Enää ei ehdikään, kun ei uskalla. Ei uskalla harrastaa, voitko kuvitella?”

Kari ponkaisi pystyyn. Kissa hypähti pois ikkunalaudalta. Jokkerikin oli yhtäkkiä pystyssä ja molemmat miehet lähestyivät minua tappajan ilmeet kasvoillaan. Omenapuu oli täynnä hedelmää, oksissa roikkui myös muutama kampela.

Jokkeri hyökkäsi ilmapotkulla minua päin. Väistin helposti ja jatkoin suoraan väistöliikkeestä pyyhkäisykampitukseen, jolla vetäisin Karilta jalat alta. Pistin perään tiukan karateiskun appiukon palleaan ja nousin aloitusasentoon. Kari makasi koristen maassa. Jokkeri oli lentänyt väistöni seurauksena jalka edellä päin seinää ja jäänyt jalastaan kiinni potkaisemaansa aukkoon. Nyt hän kurkotti lattialta kirveen ja iski epäröimättä jalan poikki nilkan kohdalta. Hän suuntasi verisuihkun kohti rintaani. Nauroin kuin kehnon elokuvan ilkeä konna ja levitin verta lihaksikkaalle rinnalleni ja valtaville hauiksilleni. Kaappasin molemmat miehet lattialta kuin rievut ja nostin rinnoista korkealle ilmaan.

”Anti olla viimeinen kerta”, sanoin ennen kuin tippautin heidät lattialle. Lähdin askeltamaan pois päin, kohti ikkunassa loistavaa punaista auringonlaskua.

”Nouse nyt jo hyvä mies,” kuului Karin ääni vaikka hän oli se joka makasi maassa. Katsoin häntä. Hän ma-

kasi silmät kiinni liikkumatta mutta ääni jatkoi silti.

”Haloo! Noh! On se nyt perkele”, hänen äänensä huusi ja

Molemmin puolin kasvojani oli käsi joka ravisti olkapäitäni. Niiden keskellä oli tuttu metallimiehen naama. Oikealla yläviistossa virnuili toinen tuttu leuan, suun, nenän, silmien, kulmakarvojen, otsan ja TPS-lippalakin yhdistelmä, joka totteli nimeä Jokkeri Valjus.

”Mites olisi, joskos sitä on levätty sen verran että jak-saa vähän tapettia repiä?” kysyi lähempi naamoista. ”Ei haise enää edes sonta, tällaisen raportin antoi tuo Jokkeri kusella käydessään.”

”Jaa. Okei”, mutisin.

”Röökille”, sanoi Kari, ja he menivät. Olin erottavinani pienen säälinsekaisen hymyn Jokkerin kasvoilla hänen mennessään ohi. Huokaisin syvään.

Jokkeri Valjus sääli minua.

Vessassa vilkaisin taas fyysisesti vaatimattomanpuoleista olemustani peilistä. Hetken mielijohhteesta kävin kontalleni lattialle ja aloin punnertaa. Seitsemännenh kohdalla jouduin jo pinnistämään niin, että ilmoille pääsi vahinkopieru treenaushetkeni surullisenkumeaksi soundtrackiksi. Rojahdin alas, makasin tovin poski likaista wc-lattiaa vasten. Hengitin pölyä. Käännähdin istualleni ja tutkin kalajulistetta. Kampela pisti sieltä silmään joukkoon sopimattomana, rumana ja kiehtovana kuin Badding.

Häivyin ulos talosta ja pihasta.

Karia ja Jokkeria ei näkynyt. Kortteli jäi taakseni kulkiessani poispäin pikkukaupungin omakotitalolähiöstä. Aloin nyhkyttää. Vastaan tulevat tuulipuvut väistivät pelokkaina. Mandoliinimiehen sanat alkoivat pyöriä päässäni kuten yleensä nyhkykohtauksen saapuessa.

*Hei ystävä pyyhi kyyneleet, aivan turhaan niitä teet.
Minä mandoliinin rinkan päällä saan kulkemaan.*

”Hektori perkele”, sanoin jostakin syystä ääneen. Haravanainen oikealla kääntyi katsomaan. ”Moi”, sanoin vielä kun en muutakaan keksinyt. Nainen nyökkäsi.

Talot ja pihat molemmin puolin tietä vaihtuivat toisiin, keskenään vain hiukan erilaisiin. Yritin olla mieltimättä mitä kaikkea paskaa jokainen niistä mahtoi katkeä sisäänsä.

Mietin Siiriä ja omenapuuta. Joskus vielä hoitaisin molemmat kuntoon.

Kävelin nopeammin. Hölkkäsin. Huomasin juoksevani. Kiristin vauhtia.

Viimeiset kyyneleenrippeet kuivuivat kasvoiltani voimistuvassa ilmavirrassa. En muistanut milloin olin viimeksi juossut. Painoin menemään täysiä.

Vittu joo!

Muistin äkkiä kuinka isot pojat ja minua pienemätkin olivat keulineet pyörineen kymmeniä metrejä kerrallaan, kuinka itse pääsin aina kahteen, kolmeen polkaisuun ennen etupyörän tömähdyistä takaisin maahan.

Hyppäsin suoraan juoksusta tien varressa jököttävälle suurelle kivelle. Oivallus saapui kirkkaana seistessäni hengästyneenä lohkareella, itsepintaisen pilvisen alkukesän taivaan alla, tietokone- ja pelikonsoliajan tyhjiyttään uhkuvan raihnaisten urheilukentän vieressä.

Aivan. Niin olisi tehtävä.

Hommatava polkupyörä. Ja opittava keulimaan.